הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

ג) עדיו' פ"ח מ"ט מע"ש פ"ב מ"ח נטורות נ:. ב) עדיות פ"ח [מ"ט] מע"ש פ"ב [מ"ט], ג) עדיות שם מ"ט מע"ש שם מ"ה נטורות מה:, ד) נס"ח ולכשיתבלם.

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:
דברים יד כה
2 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיָּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ. דברים יד כו

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה בכל וכו' שבכל פעם משתכר השולחני ומגמא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט בלע מעות מע"ש. עיין לקמן דף נ ע"ב תוס' ד"ה לגמא אמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע ממעות מעשר שני. מדמי מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורוצה להחליפן בסלעי כסף מפני מטר הדרך (ובגורות ...).

עין משפט נר מצוה

יא א ב טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' ח:
יב ג מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' יד:
יג ד מיי' שם פ"ד הל' ה ועי' נמ"ש פ"ח דממלי משנה כ:
יד ה מיי' פ"ה שם הל' יד:

רבינו חננאל

על דינרין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומיסתברא דינר של זהב בדינר של זהב ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה ואסור. ואילו עמדה ההלכה כבך היינו מקשין וכי ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיה אלא כיון דנדחת לא חשש לה דתרצינן הכי לא לעולם ר' יוחנן דאמר פירות על דינרין דברי הכל מחללין דדהבא טיבעא הוי ואמאי אסר הלואה דינר בדינר משום דחזא דלענין מקח וממכר שוויה כפירא דתנן הזהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרבית עשאו כפירא ואסר. אבל לגבי פירא לעולם טיבעא הוי. ואמר' הכי נמי מסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש. וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבעא הוי ומחללין מעשר שני בדינרי זהב ואע"ג דאסר ללוות דינר בדינר. ת"ש (ו) מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה ולסיכה וכו' ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות. וב"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינון ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מוחר לפורטו בכסף אחר שנא' ונצת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וזהו כסף כסף ריבה. ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינרין מחלוקת

(ו) נ"ל כפרק מעשר שני וכו' ולפיכה וכו' תקן הפורט סלע וכו'.

מה' יוחנן דאמר ללוות דינר בדינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללין לא לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללין ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שוויהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"נ מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ ת"ש (ו) הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללין לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיין חריפי לישנא אחרינא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרים דב"ש סברי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללין דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל ת"ש הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן תא שמע הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן שמא

לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי. ומ"ת מ"כ היכי מוכח לעיל (דף מד:) דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא דלמא הייט דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר כמסקנא דהכא דאי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי:

אלא לב"ש. ולא שיסבור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהזהב קונה את הכסף:

ושאני הלואה. השתא מאי מיירי בדינר כסף וכבית הלל ומ"ת היכי מוכח כסמוך ה"ל מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללין מדאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו מנ"ל דמיירי בדינר זהב וכבית שמאי דלמא בדינר כסף וכב"ה וי"ל דעל כרחך בדינר זהב מיירי דאי בשל כסף ולבית הלל פשיטא דמחללין דמתניתין היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אותן סלעין מילא פירות עליהן ולב"ש דוקא אסור ללוות דסברי דהכא פירא הוי אבל לב"ה מותר ללוות דדהכא טבעא הוי דהא מחללין סלעין עליו ולב"ש נמי הוי טבעא לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מח.) ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמא מילדותו מסתברא ומיהו ר"מ פירש דהכי אמר רב הלי גאון דדהכא פירא הוי לכל מילי ושמא בימי האמוראים היה זהב יוצא בהוצאה והוה טבעא וכימי הגאון לא היה יוצא כלל ולכך אמר דהכא פירא:

בכל הסלע מעות. רש"י פי' טעם בדברי ב"ה ובדברי ב"ש לא נתן טעם משמע לב"ש יכול לעשות מה שירצה וכן לקמן בהפורט סלע בירושלים וקשה דבמסכת עדיות (פ"א מ"ט) תני להו בהדי דברים דב"ש לחומרא והוי ליה למתניתו בהדי קולי ב"ש לכך נראה דב"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ב' וג' פעמים שבכל פעם משתכר (ו) המעות ומגמא מפסיד מעשר שני ועי"ל דהכא דוקא יתן בכל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע שם:

לפלגי בסלעים על סלעים. ריב"ן ל"ג ליה דאמאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהרשויות אינם מריפים להוציאם בירושלים כמו השניים שהם מטבע אחר והא דאמר בהגוזל [קמא] (ב"ק דף נז:) התקינו שיהו כל המעות יוצאות בירושלים מ"מ אלו מריפין מאלו אך קשה לדקמן (דף נה:) אמרי' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא בסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אבל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו מביאו יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שרין זה בזה ולכך אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי אתיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בתר בנא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וחכמים מתירין [לפניהם שם כמס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש בתוי"ט שכתב דנוסחא אחרת היתה לפניהם]:

השתא כספא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו וירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלם או על פריטי כדי לקנות בהם צורך אכילה ולכך לא פליג מיהו לגיסא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהכא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דב"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין חוץ ירושלים לחוצה לה: **בכל אשר תאוה נפשך.** ואם תאמר והא בעינן פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מיס ומלח אבל לא פרוטה דנפרוטה קונה בקר ואלן דהוו פרי מפרי:

מין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com